

حاشیه نویسی بر سررسید استرآباد

حواشی آیت‌اله سید محمد رئیسی بر سررسید استرآباد

■ مریم محمد شفیع

کارشناس و مسؤل

مرکز اسناد تاریخی میرداماد

■ مقدمه

ضمن ساماندهی اسناد و مدارک تاریخی موجود در آرشیو مرکز اسناد تاریخی میرداماد، نسخه‌ای از «سررسید استرآباد» (چاپ سال ۱۳۸۹) به دست آمد، که در برخی از صفحات آن یادداشت‌هایی دست‌نویس در توضیح و تکمیل و اصلاح برخی از مطالب مندرج در سررسید نوشته شده بود. در بررسی‌های اولیه مشخص شد که در سال ۱۳۸۹ خورشیدی، محمود اخوان مهدوی این نسخه از سررسید را به آیت‌اله سید محمد رئیسی اهداء کرده، مرحوم رئیسی نیز ضمن مطالعه جزء به جزء مندرجات این سررسید، در برخی موارد اطلاعات و توضیحاتی را در تکمیل یا اصلاح مطالب - به سبک حاشیه نویسی علماء قدیم - یادداشت کرده است. باتوجه به این که ساختار مطالب نشان می‌داد بخشی از این توضیحات نتیجه‌ی دریافت‌ها، ادراکات و تجربه‌های شخصی نویسنده است، لکن برای حصول اطمینان از بکر بودن مطالب، نمونه‌هایی از محتوای این یادداشت‌ها مورد بررسی قرار گرفت و نتیجه‌ی این بررسی، آن بود که بخش عمده‌ای از اطلاعات مندرج در این یادداشت‌ها یا در سایر منابع تاریخ محلی استرآباد و گرگان ذکر نشده و یا با مطالب موجود در منابع دیگر، تفاوت‌هایی دارد. به همین واسطه، به منظور دسترسی عموم به این یادداشت‌ها و هم‌چنین برای حصول شناخت بیشتر نسبت به آیت‌اله سید محمد رئیسی و دامنه‌ی اطلاعات تاریخی او، تصمیم به انتشار این مطالب گرفته شد. از آن جا که ممکن است برخی از مخاطبان فصلنامه نسخه‌ی مورد نظر از سررسید استرآباد (چاپ سال ۱۳۸۹) را در اختیار نداشته باشند، لذا به منظور درک بهتر مطلب، ابتدا متن مندرج در سررسید و در ادامه حواشی آیت‌اله سید محمد رئیسی درج خواهد شد.

توضیح آن که حواشی آیت‌اله سید محمد رئیسی عیناً به همان سبکی که خودشان نگاشته‌اند ارائه گردیده، اگر نیاز به اضافاتی بود، داخل قلاب [] گنجانده شده و توضیحات احتمالی نیز در پانویس آمده است.

■ سررسید استرآباد

«سررسید استرآباد» عنوان تقویمی است مشتمل بر ذکر نمونه‌هایی از رویدادهای تاریخ محلی جرجان و استرآباد و گرگان، که بر مبنای دو نوع تاریخ شمسی و قمری گردآوری شده و در حاشیه‌ی صفحات سررسید، ذیل تاریخ هر روز (از آغاز فروردین‌ماه تا پایان اسفندماه) گنجانده شده است. بنابر قول دکتر ایرج افشار، این سررسید در نوع خود نخستین تقویم رویدادهای تاریخ محلی‌ست که تاکنون در ایران منتشر شده است. از ویژگی‌های این سررسید آن است که بسیاری از مطالب مندرج در آن، برگرفته از اسناد و مدارک تاریخی و حواشی نسخه‌های دست‌نویس بوده، به همین واسطه اغلب این مطالب در سایر منابع تاریخ محلی وجود نداشته و برای نخستین بار در قالب همین سررسید منتشر شده‌اند. از ویژگی‌های دیگر این سررسید آن است که تا حد امکان در کنار اغلب مطالب، تصویری از اسناد و مدارک تاریخی نیز ضمیمه و بدین طریق بر ارزش استنادی مطالب افزوده شده است.

سررسید استرآباد که مطالب آن توسط محمود اخوان مهدوی گردآوری شده، برای نخستین بار در سال ۱۳۸۹ توسط نشر پیک ریحان گرگان، چاپ و روانه بازار شد و چند سال متوالی انتشار آن (با اندک تغییراتی) ادامه داشت.

■ آیت‌اله سیدمحمد رئیسی

سیدمحمد رئیسی، فرزند آقاسیدعلی و نوه پسری سیدمصطفی رئیس‌الذاکرین استرآبادی و نوه دختری آیت‌اله سیدیوسف میرمجیدی استرآبادی، در سال ۱۳۲۸ در شهر مشهد و در خانواده‌ای روحانی به دنیا آمد. وی از تحصیل‌کردگان حوزه‌های علمیه ایران و عراق و یکی از مشهورترین روحانیون شمال کشور در پنجاه سال اخیر بوده است. رئیسی علاوه بر تسلط بر امور فقهی، در ادبیات و شعر نو و کلاسیک و علوم تاریخ و نسب‌شناسی نیز تبخّر داشت. به واسطه‌ی جایگاه اجتماعی خانواده رئیسی و نیز جایگاه علمی و مذهبی پدر و پدربزرگ‌اش، وی از کودکی محضر بسیاری از بزرگان رجال و علماء گرگان و سایر نقاط ایران را درک کرده و به دلیل دقت نظر، روحیه‌ی پرسش‌گری و کنجکاوی و علاقه به تاریخ، زوایایی از زندگی رجال و گوشه‌هایی از رویدادها را در حافظه‌ی خود ثبت و ضبط کرده بود، که به درستی می‌توان گفت: در میان معاصران کمتر کسی چنین محفوظاتی داشته و دارد. سیدمحمد رئیسی سال‌ها مقیم کویت و نماینده آیت‌اله سیستانی در این کشور بود. خاطرات سیدمحمد رئیسی که در سال ۱۳۸۷ توسط نشر پیک ریحان گرگان منتشر شد، حاوی مطالب تاریخی بسیار متنوع و ناگفته‌های بکر تاریخی است. وی در روز ۱۹ مرداد ۱۳۹۰ در کویت دار فانی را وداع گفت و بنا بر وصیت، پیکرش به گرگان منتقل و در گورستان امام‌زاده عبدالله گرگان، در نزدیکی حسینیه رئیسی‌های گرگان به خاک سپرده شد.

■ حواشی آیت اله سید محمد رئیسی بر مندرجات سررسید استرآباد

دوشنبه ۲ فروردین ۱۳۸۹ / ۶ ربیع الثانی ۱۴۳۱

■ **سررسید:** درگذشت میرسید شریف جرجانی، فقیه ادیب، موسیقیدان و استاد حافظ شیرازی مدفون در شیراز (۸۱۶ قمری)

♦ **رئیسی:** وی مولف کتاب مختصری در صرف عربی است که به نام کتاب «صرف میر» می باشد و تا امروز از کتب درسی رایج حوزه علمیه می باشد. (رئیسی)

■ **سررسید:** درگذشت آخوند نورمحمد نوری زاد، متولد ۳ شهریور ۱۳۰۳، امام جمعه اهل سنت گنبد کاووس (۱۳۸۶ خورشیدی)

♦ **رئیسی:** نورمحمد نوریزاده را از قدیم می شناختم، وی در رأس جریان دوم اهل تسنن منطقه؛ یعنی پیروان شریعت در مقابل اهل طریقت می باشد. رأس اهل طریقت آقای یارمحمد آخوند نظری می باشد.

سه شنبه ۳۱ فروردین ۱۳۸۹ / ۵ جمادی الثانی ۱۴۳۱

■ **عکس مندرج در سررسید:** اجتماع گروهی از رجال علمی و سیاسی استرآباد در کاخ آقا محمدخانی - دهه ۱۳۰۰ خورشیدی - عکاس: حبیب اله خان یزدی

توضیح: سید محمد رئیسی بر روی عکس شماره گذاری کرده و طبق شماره مشخصات هریک از افراد را نوشته است.

♦ **رئیسی:** ۱- ... ۲- ... ۳- ... ۴- شیخ محمد آهنگرمحله ای (زاهدی تمسکنی) ۵- شیخ محمدباقر فاضل ۶- ... ۷- سید ابوتراب عقیلی ۸- ... ۹- سید مهدی استرآبادی امام مسجد آقا کوچک و پدر استرآبادی شهردار ۱۰- ... ۱۱- حاکم گرگان ۱۲- ... ۱۳- سید حسین مظلوم سردفتر اسناد ۱۴- شیخ طاهر علیمی ۱۵- شیخ حسینعلی عندلیب رهنما ۱۶- حاج سید میرزاهدی طاهری ۱۷- سید مصطفی رئیس الذاکرین ۱۸- شیخ اسماعیل قاضی ۱۹- سید حسین طاهری فرزند سید میرزاهدی ۲۰- غلام قاضی ۲۱- شیخ محمدباقر شاهکویی ۲۲- ... ۲۳- قاضی عسکر ۲۴- ... ۲۵- سید عباس میرمجیدی ۲۶- یکی از روحانیون ترکمن.

یکشنبه ۵ اردیبهشت ۱۳۸۹ / ۱۰ جمادی الاولی ۱۴۳۱

■ **سررسید:** صدور اجازه روایت حدیث برای ملا محمد صالح استرآبادی، از سوی محمدباقر بن محمدتقی موسوی (۱۲۴۶ قمری)

♦ **رئیس:** مرحوم ملا محمد صالح استرآبادی از علماء و محدثین بوده و داماد علامه مجلسی می‌باشد. وی حاشیه‌ای بر کتاب معالم (در اصول) دارد، که بعضی معتقدند که این حاشیه را همسرش نگاشته، یا اینکه سهمی معتنابه در تألیف آن داشته است؛ زیرا دختر علامه مجلسی از فضلاء بنام بوده و در جلسات تدریس پدر و اساتید زمان در پشت پرده -طبق رسم زمان- حاضر می‌شده است. مرحوم محمد صالح استرآبادی دارای کتب متعدد بوده و در اصفهان فوت شده و او را در مقبره علامه مجلسی مدفون نمودند، که این احترامی مخصوص باو بوده و گرنه در آن مقبره به غیر از خاندان مجلسی، کس دیگری مدفون نمی‌شده است. (رئیس)

پنجشنبه ۱۶ اردیبهشت ۱۳۸۹ / ۲۱ جمادی الاولی ۱۴۳۱

■ **سررسید:** افتتاح ساختمان راه‌آهن گرگان - ۱۳۴۳ خورشیدی / خط آهن بندر ترکمن تا گرگان در سال ۱۳۳۹ خورشیدی افتتاح شد. احداث ساختمان اداره راه‌آهن نیز از همان سال آغاز و سرانجام در سال ۱۳۴۳ به پایان رسید.

توضیح: در کنار این مطلب یک عکس از مراسم افتتاح راه‌آهن گرگان درج شده، که مرحوم رئیسی توضیحاتی در مورد عکس نوشته‌اند.

♦ **رئیس:** در عکس؛ طرف چپ آقای دکتر منوچهر اقبال نخست وزیر وقت و کنار او سید صادق میرشهیدی و آقای سید حسین نبوی، دو روحانی معروف شهر گرگان دیده می‌شود. (رئیس)

یکشنبه ۱۹ اردیبهشت ۱۳۸۹ / ۲۴ جمادی الاولی ۱۴۳۱

■ **سررسید:** صدور اجازه روایت حدیث برای ملا محمد صالح استرآبادی از طرف شیخ محمد ابراهیم قزوینی (۱۲۴۶ قمری)

♦ **رئیس:** ذکر وی در سابق آمده، وی داماد علامه مجلسی می‌باشد ...

چهارشنبه ۲۹ اردیبهشت ۱۳۸۹ / ۵ جمادی الثانی ۱۴۳۱

■ **سررسید:** درگذشت حسینعلی رهنما - ۱۳۴۷ خورشیدی / وی حدود سال ۱۲۶۷ خورشیدی در

استرآباد متولد شد. رهنما از مشروطه خواهان معروف استرآباد در دوره قاجار و وکیل دادگستری در دوره پهلوی بود. وی در سن ۸۰ سالگی بر اثر بیماری درگذشت.

♦ **رئیس:** مرحوم شیخ حسینعلی عندلیب‌زاده فرزند مرحوم شیخ عندلیب اسبومحله‌ای بود. پدرش از وعاظ و خطباء شهر گرگان بود و خودش در ابتدا به لباس روحانیت درآمده که در عکس‌های تاریخی با لباس عمامه دیده می‌شود وی بسیار خوش‌قریحه و فاضل و نکته‌دان و نکته‌سنج بود در زمان پهلوی اول و دوران اتحاد شکل- از لباس روحانیت به ناچار درآمده و به کار وکالت دادگستری، هم‌چون دوستش مرحوم سیدمصطفی رئیس‌الذاکرین، داخل گردید و هر دو به کار وکالت عدلیه مشغول شدند. ولی پس از رفع فشار، مرحوم رئیس‌الذاکرین به لباس روحانیت برگشت، ولی وی به همان وکالت عدلیه ادامه داد.

فرزندان مرحوم [حسینعلی رهنما]، مرحوم مصطفی رهنما ساکن تهران و محمدرهنما در شهرداری گرگان و منوچهر رهنما افسر شهربانی و دکتر سورن رهنما دکتر داروساز و داماد دکتر خلیل فلسفی می‌باشند. مرحوم حسن سمناوی دبیر دانشمند گرگان داماد وی بود و دبیرستانی در گرگان تأسیس کرد که به نام دبیرستان رهنما نامگذاری نمود.

شنبه اول خرداد ۱۳۸۹ / جمادی‌الثانی ۱۴۳۱

■ **سررسید:** درگذشت حسینقلی‌خان مقصودلو- ۱۳۷۳ قمری/ وی مشهور به وکیل‌الدوله و رابط دولت انگلیس در استرآباد بوده است. کتاب مخابرات استرآباد مجموعه گزارش‌های ارسالی اوست.

♦ **رئیس:** وی اصلاً از هند آمده و چون با خاندان مقصودلو ارتباط پیدا کرد، به خود لقب مقصودلو داد. انگلیسی‌ها در ایران در دو منطقه وکیل و رابط داشتند، یکی نامبرده حسینقلی‌خان مقصودلو در استرآباد بود که مخابرات استرآباد مجموعه مخابرات او است و دوم خان در گیلان بود که مخابرات گیلان را تنظیم کرده است. تنها فرزند باقی‌مانده از وی [وکیل‌الدوله]، قاسم‌خان [مقصودلو] بود، که بخشی عظیم از اموال وی از جمله منزل مسکونی وی پس از انقلاب جمهوری اسلامی مصادره گردید و بخشی از آن به نفع حوزه علمیه امام خمینی گرگان اختصاص یافته است. (رئیس)

چهارشنبه ۵ خرداد ۱۳۸۹ / ۱۲ جمادی‌الثانی ۱۴۳۱

■ **سررسید:** درگذشت شیخ رضا مدرس جلینی، پیشنماز مسجد جامع، مدرس و متولی مدرسه سردار (رضویه) گرگان (۱۳۳۰ خورشیدی).

♦ **رئیس:** وی مجتهد مسلم گرگان و از شاگردان حاج میرزا محمد آقا زاده فرزند آخوند خراسانی بود و معظم و بیشتر درس خود را در حوزه علمیه مشهد نزد مجتهدین آن دیار خوانده و قدری هم در نجف اشرف کسب فیض کرده بود. وی بسیار فاضل دوست و فاضل‌پرور بود و اگر کسی را مستعد می‌دید، از هر تشویق و مساعدتی دریغ نمی‌کرد و تا آخر عمر تدریس را ترک نکرد. وی باقتضاء شهر گرگان کتاب قوانین‌الاصول تدریس می‌کرد که مرحوم آیت‌اله سیدعلی رئیس در حلقه درس او به اتفاق مرحوم آیت‌اله سیدحسین نبوی حاضر می‌شدند. وی در اواخر عمر با آیت‌اله سیدمحمد رضا میبیدی که برای دیدار بعضی ارحام خویش به گرگان آمده [بود]، آشنا شد و چون در او استعداد و فضل چشمگیر بدید او را به جای خویش امام جماعت

مسجد جامع و مدرس مدرسه رضویه قرارداد، که تا هم‌اکنون ادامه دارد. [پیکر] مرحوم شیخ‌رضا مدرسی را به مشهد منتقل و در صحن کهنه دفن کردند.

دوشنبه ۱۷ خرداد ۱۳۸۹ / ۲۴ جمادی‌الثانی ۱۴۳۱

■ **سررسید:** درگذشت سیدرضا موسوی - ۱۳۴۹ خورشیدی / وی از ادبا و منتقدین گران بود. موسوی در سن ۷۶ سالگی بر اثر عارضه قلبی درگذشت.

♦ **رئیس:** آقاسیدرضا موسوی وی و برادرش آقاسیدمحمود موسوی فرزندان سیدمحمد موسوی سعدآبادی بودند. پدرش در لباس روحانیت بود و ایشان هم در مدرسه محسنیه در سلک طلاب وارد شدند. پس از فوت پدر بود که آقاسیدمحمود موسوی با حفظ لباس، مغازه بقالی و چای‌فروشی تأسیس کرد. ولی آقاسیدرضا موسوی در سلک روحانی [=روحانیت] باقی ماند و از دوستان مرحوم رئیس‌الذاکرین و مرحوم آقای سیدیوسف میرمجیدی بود. پس از چندی که شوهر جمیله‌بیگم (همشیره آقای میرمجیدی) فوت کرد، آقای سیدرضا موسوی با این خانم ازدواج کرد. وی از همسر اولش یک پسر به نام سیدجعفر و یک دختر به نام زهره داشت

و اما از جمیله‌بیگم دو پسر به نام آقامهدی و آقاسماعیل موسوی و یک دختر به نام اشرف داشت، که همسر آقای آصف، نوه کامران‌میرزا، گردید. جمیله‌بیگم هم از همسر متوفای خود یک دختر به نام ساری [سارا] داشت که مادر آقای محمد محمدی نماینده دوره اول مجلس شورای اسلامی پس از انقلاب اسلامی از گران، است.

سه‌شنبه اول تیر ۱۳۸۹ / ۹ رجب ۱۴۳۱

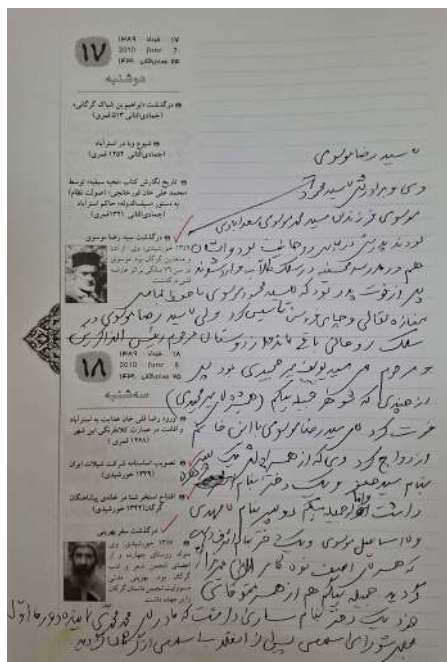
■ **سررسید:** درگذشت سیدنصراله استرآبادی، واعظ، ملقب به «صدرالذاکرین» در شاهرود در منزل شخصی به نام عبدل (۱۳۳۵ قمری)

♦ **رئیس:** وی عموئی مرحوم حاج سیدمصطفی رئیس‌الذاکرین جد پدری اینجانب بود. ایشان کوچکترین برادر از پنج برادر بود که سیدحسن سلطان‌الذاکرین و سیدمحمدعلی سیف‌الذاکرین

و مرحوم سیدحسین شمس‌الذاکرین و سیداحمد رئیس‌الذاکرین و سیدنصراله صدرالذاکرین می‌باشند.

مرحوم سلطان‌الذاکرین از شهرت و تعین بیشتری در میان خطبای آن روز برخوردار بود. (رئیس)

جمعه اول مرداد ۱۳۸۹ / ۱۱ شعبان ۱۴۳۱

■ **سررسید:** سقوط یک دستگاه اتوبوس در رودخانه‌ی مینودشت و کشته شدن ۵۰ مسافر (۱۳۵۱ خورشیدی)
 ♦ **رئیس:** این مسافران اکثراً کرمانشاهی و جوان بودند. این حادثه اندوه و حزن عجیبی در منطقه به وجود آورد و چون کسان و خویشان مقتولین آمدند که جنازه‌ها را تحویل بگیرند، اهالی منطقه که تشییع جنازه می‌کردند، مانع نقل جنازه‌ها شده و درخواست کردند که در همان محل مدفون گردند. که این تقاضا اجابت شد و کنار خیابان اصلی قبل از پل مینودشت (محل سقوط) مدفون شدند و تابلویی کنار خیابان اصلی نصب شد که طرف چپ مسافران هنگام عزیمت به مشهد قرار گرفته است و نوشته شده (محل دفن زوّار کرمانشاهی) (که به علت حادثه‌ای فجیع به قتل رسیدند).

شنبه ۲ مرداد ۱۳۸۹ / ۱۲ شعبان ۱۴۳۱

■ **سررسید:** تأسیس دفتر اسناد رسمی «نمره یک» گرگان با تصدی شیخ محمد زاهدی آهنگر محله‌ای (۱۳۱۴ خورشیدی)

♦ **رئیس:** آیت‌اله شیخ محمد زاهدی معروف به شیخ محمد آهنگر محله‌ای، از مجتهدین مسلم و از فقهای معظم بوده، که به علت فقر اقتصادی و فشار زندگی، عهده‌دار دفتر رسمی اسناد گردید. وی پدر شیخ مهدی زاهدی است که وی پدر حاج صاحب زاهدی کارخانه‌دار و تاجر آرد معروف گرگان است.

یکشنبه ۱۷ مرداد ۱۳۸۹ / ۲۷ شعبان ۱۴۳۱

■ **سررسید:** درگذشت حاج ماشاءاله زبانی- ۱۳۶۶ خورشیدی/ وی که فرزند محمدحسین و متولد ۱۲۹۷ بود، از مؤسسين مدرسه ملی جعفری و از مشهورترین مداحان گرگان به شمار می‌آمده است.

♦ **رئیس:** حاج ماشاءاله زبانی اهل شیراز بوده و سابقه ممتدی در اداره هیأت و سینه‌زنی و مراسم عزای حسینی داشت و خودش نوحه‌خوان و مداحی حرفه‌ای بود، که آهنگ‌های خاص رایج وقت را کاملاً آشنا بوده و در اداره مراسم سینه‌زنی تخصص داشت. او پس از هجرت به گرگان، دامن همت به تأسیس هیأت‌های عزاداری و سینه‌زنی در مناطق و محلات گرگان گماشت و توفیق یارش شد که این کار خیر به نام او ثبت گردید. مهمترین هیأت که خود شخصاً آن را اداره می‌کرد، «هیأت جان‌نثاران ابی‌عبداله الحسین» بود، که دارای حسینی و امکانات و وسایل کامل عزاداری بود، که در تمامی ولادت‌ها و شهادت‌های ائمه، مراسم باشکوه برپا می‌نمود. لقب زبانی که از زینت گرفته شده، به احتمال قوی به جهت آن بوده که خاندانش آرایشگری و سلمانی داشته‌اند، یا زینت‌گری مجالس و تزئین جشن‌ها را به عهده داشته‌اند. آن مرحوم با مرحوم رئیس‌الذاکرین به اقتضاء انتساب به حضرت ابی‌عبداله، روابط نزدیک داشتند و به فرزندان توصیه کرده بود که مرحوم آیت‌اله سیدعلی رئیسی بر جنازه‌اش نماز بگذارد. فرزند ارشد وی معروض داشته بود که آیت‌اله رئیسی تابستان‌ها در سفر می‌باشد و مقید ساختن نماز به ایشان ممکن است دچار مشکل گردد. او گفته بود انشاءاله مشکلی نخواهد بود! اتفاقاً فوت آن مرحوم در ۱۷ مرداد یعنی وسط تابستان واقع شد، که آیت‌اله رئیسی در قریه بیلاقی حاجی‌آباد گرگان رفته بود، آن مرحوم [سیدعلی رئیسی] فرمود: صبح

۱۷ مرداد احساس نگرانی کردم و گفتم حتماً باید به گرگان بروم. اسب را آماده کردند (آن موقع راه حاجی آباد مال رو بود) و به گرگان سرازیر و نزدیک ظهر وارد منزل شدم. ناگهان درب منزل را کوبیدند. چون باز کردم، فرزند ارشد حاج ماشاءاله بود؛ گفت: پدرم فوت شده، طبق وصیت، شما برای نماز بیایید.

سه شنبه ۲۶ مرداد ۱۳۸۹ / ۶ رمضان ۱۴۳۱

■ **سررسید:** درگذشت سیدمصطفی رئیسی، معروف به «رئیس الذاکرین» از وعاظ و روحانیون گرگان (۱۳۸۵ قمری) ♦ **رئیسی:** وی از رؤسا وعاظ وقت و از نفوذ کلام برخوردار بود. در نهضت مشروطیت جزء فعالان بوده و در اسناد و عکس‌ها نام او در صف مقدم برده شده است. در ایام رضاشاه پهلوی هنگام نهضت روحانیت در مشهد و قم، وی نیز در گرگان علم مخالفت با اعمال خلاف شرع رضاشاه را برافراشت و در احیاء مجدد مصلی گرگان و مدرسه عمادیه که غصب شده بود، نقش اساسی داشته و مدت چهل روز [در] زندان شهربانی گرگان با ۱۰۰ نفر دیگر محبوس شد. مرحوم رئیس الذاکرین به علت اقدام در تصرف مجدد مصلی گرگان و مدرسه عمادیه به دست مردم و به همراه صد نفر دیگر محبوس شد، که جریان حبس ایشان در کتاب خاطرات این جانب مذکور شده، آن مرحوم مکرراً توقیف و بازداشت رژیم پهلوی و تبعید گردیده است.

وی سال‌ها به مردم شهر گرگان خدمات شایان کرد و در قضاء حوایج مردم و رفع گرفتاری‌های گرفتاران کوشا بود. مخصوصاً نسبت به جامعه اهل منبر و وعاظ، به خصوص وعاظی که از حوزه خراسان و قم و مازندران به گرگان می‌آمدند و دچار مشکلات می‌شدند، آن مرحوم اهتمامی فوق العاده روا می‌کرد. به طوری که تا امروز در حوزه خراسان و در میان اهل منبر با سابقه و قدیم، همیشه ذکر خیر جمیل او را دارند و از وی ثنا گویند. بالاخره در سال ۱۳۴۴ خورشیدی به عزم هجرت و مجاورت به نجف اشرف به اتفاق این جانب سیدمحمد رئیسی حرکت کرد و روز ۱۵ شعبان ۱۳۸۴ وارد نجف شد و ۲۱ روز بعد به رحمت حق پیوست. شب ششم رمضان ۱۳۸۵ قمری تشییع جنازه باشکوهی در نجف اشرف انجام شد که در تشییع وی مراجع تقلید نجف همانند آیت‌اله العظمی امام خمینی و آیت‌اله العظمی شاهرودی (سید محمود) و آیت‌اله العظمی میرزا حسن بجنوردی و ... شرکت کردند و بر جنازه اش آیت‌اله العظمی شاهرودی نماز خواند. البته آیت‌اله سیدعلی رئیسی نیز در کنار او در نماز مشارکت کرد، چون طبق وصیت باید غسل و کفن و نماز را آیت‌اله سیدعلی رئیسی اجرا می‌کرد. جنازه [او] را در صحن علوی در حجره‌ای در ضلع شمال غربی، یک حجره مانده به زاویه، دفن نمودند، که در آن حجره مرحوم آیت‌اله سیدظاهر شیرازی والد آیت‌اله العظمی سیدعبداله شیرازی مدفون است و نیز مرحوم آیت‌اله شیخ موسی بوخمیس رئیس علماء احساء مدفون است. مجالس ترحیم در نجف اشرف با حضور علماء و فضلاء و مدرسین منعقد شد و در گرگان و اطراف و علی‌آباد و گنبد و مازندران تا چهل‌م ادامه داشت.

جمعه ۲۹ مرداد ۱۳۸۹ / ۹ رمضان ۱۴۳۱

■ **سررسید:** درگذشت سیدتقی رئیسی معروف به «سیدآقا» از علما و ذاکرین مشهور گرگان (۱۴۱۸ قمری) ♦ **رئیسی:** مرحوم حجت‌الاسلام سیدمحمدتقی رئیسی عموی این جانب سیدمحمد رئیسی بود، که از منبری بسیار

زیبا و ممتاز برخوردار بود و با صدای بسیار سوزناک و ملیحی روضه می خواند که عشاق زیادی داشت. وی متولد ۱۳۰۹ خورشیدی [بود] و روز ۲۹ مرداد ۱۳۷۷ خورشیدی در سن ۶۸ سالگی ظهر ۷ رمضان ۱۴۱۸ در بیمارستانی در تهران به علت از کار افتادگی هر دو کلیه، دارفانی را رحلت گفته و جنازه اش به گران منتقل و داخل حرم حضرت امامزاده عبدالله؛ قسمت جلو بدن، در قسمت پایین پا، با یک متر فاصله از ضریح مدفون شد.

یکشنبه ۲۸ شهریور ۱۳۸۹/۱۰ شوال ۱۴۳۱

■ **سررسید:** درگذشت آیت اله سیدعلی رئیسی گرگانی- ۱۳۸۱ خورشیدی/ وی فرزند سیدمصطفی رئیس الذاکرین است. رئیسی دروس حوزوی را در قم و نجف گذراند و پس از آن به گران آمد. وی از جمله روحانیونی بود که اجازه جمع آوری وجوهات شرعیه را از علمای مختلف تهران، قم و نجف داشته است. رئیسی هم چنین از اعضای اولیه کمیته انقلاب در گران به شمار می آمد. رئیسی سرپرست مدرسه علمیه صالحیه و پیشنماز مسجد گلشن گران بوده است.

◆ **رئیسی:** وی اجازات اجتهاد از اکثر مراجع وقت چون آیت اله العظمی شاهرودی (سید محمود) و سیدعبدالهادی شیرازی و سیدمحسن حکیم داشتند و او را فردی مجتهد و لایق دانسته اند.

چهارشنبه ۵ آبان ۱۳۸۹/۱۹ ذی قعدة ۱۴۳۱

■ **سررسید:** استعفای سیدعلی اکبر طاهری از سمت شهرداری گران- ۱۳۴۱ خورشیدی/ سیدعلی اکبر طاهری استعفانامه‌ی خود را در چهار صفحه شامل آمار، ارقام و فهرست کارهای صورت گرفته در زمان تصدی به سمت شهرداری، در چاپخانه گران منتشر نمود، که بین مردم گران توزیع شد.

رئیسی: سیدعلی اکبر طاهری متولد سنه ۱۲۸۰ شمسی در گران می باشد. وی فرزند مرحوم حجت الاسلام سیدهادی طاهری است و مادر وی عالیہ بیگم خواهر مرحوم رئیس الذاکرین است و مرحوم رئیس الذاکرین دانی وی بوده و علاقه خاصی به وی داشت. مرحوم سیدهادی طاهری فرزند مرحوم آیت اله حاج [سید] طاهر استرآبادی (جفاکنده‌ای) می باشد که از سران استبداد و طرفدار مرحوم سیدکاظم یزدی مرجع تقلید مستبدین می باشد.

سه شنبه ۲ آذر ۱۳۸۹/۱۶ ذی الحجة ۱۴۳۱

■ **سررسید:** تولد یارمحمد آخوند نظری (فرزند آتابای) مسؤول و مرسس حوزه علمیه قره بلاغ (۱۲۹۹ خورشیدی)

◆ **رئیسی:** یارمحمد آخوند نظری که مسلک تصوف [داشت] و پیرو سلسله نقشبندیه و از شیخ عثمان نقشبندی دستگیری شده [است] و خودش امروز مرشد این طایفه در منطقه می باشد و حوزه علمیه وی در قره بلاغ به نام «حوزه علمیه عرفانی» [می] باشد و هر کجا در بین تراکمه کلمه «عرفانی» در صفت مسجد یا حوزه باشد، اشاره به اهل طریقت و هم مسلک بودن با نقشبندیه و آخوند نظری است. در مقابل ایشان جمعی اقلیت هستند که گرایش شریعتی و خشک دارند و از تصوف و توسل و دعا و ذکر بیزار هستند و همه آن ها را شرک دانند. یارمحمد نظری در ترویج سلسله طریقت جدیت کامل کرده است. برادر وی حاج عطاءاله نظری داماد شیخ عثمان نقشبندی است.

دوشنبه ۲۹ آذر ۱۳۸۹ / ۱۴ محرم ۱۴۳۳

■ **سررسید:** در گذشت میرزامسیح مجتهد استرآبادی، مجتهد ساکن تهران (۱۲۶۳ قمری)

♦ **رئیس:** آیت‌اله میرزامسیح تهرانی (استرآبادی) از مجتهدین و معاریف عصر خود بود؛ از شاگردان مرحوم شیخ جعفر کاشف‌الغطاء و وحید بهبهانی و مرحوم سیدمهدی بحرالعلوم و میرزامهدی نراقی بوده است و پس از کسب مراحل عالیه اجتهاد به گرگان بازگشته و مرحوم خان‌بابا قاجار (فتحعلی‌خان) که ریاست ایل قاجار را در منطقه استرآباد داشت، به وی ارادتی کامل داشت و چون به جانشینی عموی خود آقامحمدخان قاجار به سلطنت رسیده، در قسمت شرقی مسجد جامع بازار تهران منزلی بزرگ خریداری کرده و آن را تبدیل به شبستان با چهل ستون کرد و آیت‌اله میرزامسیح را از استرآباد به تهران دعوت کرده، امامت این شبستان را به او تفویض کرد و از آن تاریخ در بین عامه مردم اشتها به آیت‌اله چهل‌ستونی پیدا کرد. منزل مسکونی وی وصل به همان شبستان بود و دربی هم مستقیماً نزدیک محراب شبستان از منزل وی قرار داشت و در زمان این مجتهد افتادن پنجره منزلش روی گردن سفیر انگلیس، موجب تفسیرها و بحث‌ها شد. وی شاهد جنگ ایران و روس و عهدنامه معروف آن به وسیله عباس میرزا بوده و نیز کشته شدن گریبایدف سفیر روسیه تزاری در مسجد جامع تهران به نام این مجتهد رقم خورده است. خاندان میرزامسیح تا امروز از علماء تهران و امامت شبستان چهل‌ستون مسجد جامع را دارا هستند. [آنان] لقب‌های مختلف دارند؛ لقب‌های مسجدجامعی، چهل‌ستونی، سعید، اعتمادزاده، آقازاده، مجموعاً تبار و ذویه میرزامسیح هستند. مرحوم آیت‌اله شیخ عبدالله چهل‌ستونی و فرزند بزرگوارش آیت‌اله حسن سعید بزرگان و خدمتگزار این خانواده در عصر حاضر بوده‌اند. هم‌اکنون فرزند آیت‌اله حسن سعید، به نام آقای شیخ [محمود] سعید، امامت مسجد جامع شبستان چهل‌ستون را دارا می‌باشد.

سه‌شنبه ۳۰ آذر ۱۳۸۹ / ۱۵ محرم ۱۴۳۲

■ **سررسید:** افتتاح فاطمیه سرچشمه - ۱۳۴۷ خورشیدی / هم‌زمان با عید سعید فطر، نخستین فاطمیه گرگان به همت مرصع معینی (واثقی) (متولد ۱۳۰۵/۱۰/۷ - استرآباد) و مدیریت رحیمه بیگم حسینی (عقیلی) افتتاح شد. یادآور می‌شود کلنگ فاطمیه نه‌تن گرگان قبل از افتتاح این فاطمیه زده شد، اما افتتاح آن دیرتر از این مکان بود.

♦ **رئیس:** بانو مرصع معینی فرزند مرحوم حاج محمدتقی معینی از اعیان گرگان و همسر مرحوم حاج حسن واثقی از تجار خوشنام و تجدیدکننده بنای ایوان شمالی مسجد گلشن گرگان است. این ایوان قبلاً معروف به ایوان حاج محمدشفیع، به نام بانی آن بود و چون مرحوم واثقی آن را تجدید کلی کرد، به نام وی شد و پس از انقلاب اسلامی آیت‌اله نورمفیدی آن را به کلی تجدید کرد. مرحومه مرصع معینی (واثقی) در محله سرچشمه گرگان نزدیک حرم امامزاده نور فاطمیه سرچشمه [را] تأسیس کرد؛ در سال ۱۳۴۷ شمسی، و مدیریت آن [را] با خانم عقیلی (رحیمه بیگم عقیلی) همسر مرحوم سیدتقی عقیلی قرارداد. وی در زمان خود بانوئی با استعداد بود.

چهارشنبه ۸ دی ۱۳۸۹ / ۲۳ محرم ۱۴۳۲

■ **سررسید:** درگذشت آیت‌اله سیدحبیب‌اله طاهری گرگانی- ۱۳۸۶ خورشیدی/ وی مؤسس مدرسه علمیه امام صادق(ع) گرگان است. طاهری که سابقه‌ی تحصیل در حوزه علمیه‌ی نجف را داشت، در سال‌های ۵۶ و ۵۷ مدتی را در تبعید گذراند. مرحوم طاهری، نماینده مردم گلستان در مجلس خبرگان رهبری و رییس بنیاد غدیر در استان نیز بوده است.

◆ **رئیس:** مرحوم آیت‌اله طاهری با رویه آیت‌اله نورمفیدی امام جمعه شهر گرگان مخالف بود و در مخالفت خود لحظه‌ای عقب‌نشینی نکرد و این اختلاف باعث شد که در میان و داخل طرفداران انقلاب اسلامی انشقاق به وجود آید؛ اکثریت طرفدار آیت‌اله نورمفیدی و اقلیت طرفدار آیت‌اله طاهری. لیکن قدرت داخل شهر دست‌به‌دست می‌شد و این وضع موجب رکود و صدمه عمرانی و تأخیر در پیشرفت بسیاری از امور شهر شد. پس از فوت آقای طاهری، فرزندان‌ش نیز غلَم مخالفت را برافراشته و با جدّیت آن را ادامه می‌دهند.

یکشنبه ۱۲ دی ۱۳۸۹ / ۲۷ محرم ۱۴۳۲

■ **سررسید:** تولد آقامحمدخان قاجار- ۱۱۵۵ قمری/ وی در منزل سیدمفید استرآبادی در شهر استرآباد (در خیابان سرخواجه کنونی) به دنیا آمد و سرانجام در بیست‌ویکم ذی‌الحجه ۱۲۱۱ قمری گشته شد.

◆ **رئیس:** وی [سیدمفید استرآبادی] جدّ سادات مفیدی گرگان است، که دارای القاب مفیدی، قدس مفیدی، نورمفیدی، حامدمفیدی، مفیدیان و محسنی مفیدی می‌باشند. و در زمان قاجاریه مورد احترام حاکمیت و مردم بودند و توانستند دو عدد مدرسه علمیه؛ یکی به نام مدرسه سادات مفیدی و مدرسه محسن مفیدی یا محسنیه بنا کنند، که با [وجود] تجدیدهای که شده، باز هم آثار آن باقی است. آیت‌اله نورمفیدی امام جمعه شهر گرگان و نماینده ولی فقیه از این تبار محترم است.

■ **سررسید:** ۲: تأسیس یک قرائت‌خانه در باغ حبیب‌اله خان عاملی (کوچه عاملی) در استرآباد (۱۳۰۸ خورشیدی)

◆ **رئیس:** ۲: حبیب‌اله خان عاملی از خاندان شیخ بهاء‌الدین عاملی معروف به شیخ بهائی نابغی عصر صفوی و فقیه و فیلسوف و ریاضی‌دان و مهندس و شاعر و فقیه و فیلسوف و طبیب بود. در تاریخ بشری امثال وی کم‌نظیر می‌باشد. مرحوم حبیب‌اله خان عاملی خود را از اولاد آن فرزانه‌مرد می‌دانست. و چون در کتب تراجم (=کتبی که شرح حال بزرگان را متکفل است) مشهور بر این است که شیخ بهائی دارای فرزند نبوده و فرزندان برادر خویش را به فرزندگی گرفته و عبدالصمد عاملی برادرزاده خویش را به فرزندگی گرفته و کتاب صمدیه در علم نحو را به نام او تألیف کرده است حبیب‌اله خان اولین کسی بود که در گرگان با سبک نوین مدرسه ابتدائی و متوسطه تأسیس نمود. او مردی نیکوکار و بسیار متین و باوقار بود.

پنجشنبه ۱۶ دی ۱۳۸۹ / ۱ صفر ۱۴۳۲

■ **سررسید:** پایان استنساخ کتاب مختصرالنافع به خط نظام‌الدین ابن جمال‌الدین محمد عقلی استرآبادی (۱۰۴۵ قمری)

♦ **رئیس:** در کتب فقهی - حدیثی و درسی رایج زمان صفویه و قاجاریه که مخطوط به دست رسیده، بخشی معتنابه از آن به خط کاتبانی از استرآباد یا جرجان می باشد؛ چون محمد مؤمن استرآبادی، یا سادات عقیلی و غیرهم. مردم استرآباد مردمی خوش خط بوده اند.

جمعه ۱۷ دی ۱۳۸۹ / ۲ صفر ۱۴۳۲

■ **سررسید:** تولد محمدرضا لطفی - ۱۳۲۵ خورشیدی / محمدرضا لطفی موسیقی دان، ردیف دان و نوازنده ی صاحب سبک و شهیر ایرانی در شهر گرگان متولد شد. وی که آثار ماندگاری دارد و همکاری و اجراهای مشترک بسیاری از بزرگان موسیقی در کارنامه اش دیده می شود، هم اکنون فعالیت های آموزشی و پژوهشی اش را در مؤسسه شیدا دنبال می نماید.

♦ **رئیس:** آقای محمدرضا لطفی فرزند [فرج اله] لطفی است که دبیر موسیقی دبیرستان های گرگان بوده و از اهل تبریز و مهاجر به گرگان است و در میان مردم گرگان از احترام و محبوبیت خاصی برخوردار است. پدر و پسر دوست داشتنی هستند.

یکشنبه ۱۹ دی ۱۳۸۹ / ۴ صفر ۱۴۳۲

■ **سررسید:** درگذشت حجت الاسلام آقا سید اسماعیل میرکریمی، پیشنماز مسجد گلشن گرگان (۱۳۳۲ خورشیدی)

♦ **رئیس:** مرحوم آیت اله سید اسماعیل میرکریمی از علماء بسیار محترم گرگان و در زهد و عدالت و ورع سرآمد اقران بود. وی امام مسجد حاج آقا کوچک میدان عباسعلی بود و در مسجد گلشن امامت نکرده، لیکن در مسجد حاج آقا کوچک خواص مردم مقید گرگان و اعیان مقدس از روحانی و بازاری جملگی به نماز آقا سید اسماعیل شرکت داشتند. وی فرزندی به نام آقا سید رسول داشت که لقب خود را به جای میرکریمی تغییر داده و لقب «کریمی» را انتخاب کرد و خود را به نام «آقا رسول کریمی» معرفی می کرد. لقب کریمی در گرگان معمولاً لقبی برای جماعت مهاجر بیارجمندی است و کسی که با این لقب خوانده شود، تداعی می شود که وی از مهاجرین است و این موضوعی است که گرگانی های اصیل به سختی از آن پرهیز دارند، ولی آقا رسول کریمی عمداً و به قصد فاصله گرفتن از پدری بسیار مقدس و زاهد، این چنین شهرتی به خود داد. پدرش با رویه وی سخت مخالف بود. وی که داماد حاج محمد اسماعیل ابراهیمی بازرگان متدین و خوشنام گرگان بود، همسر خود را وادار کرد که حجاب را کنار بگذارد. آقای رسول کریمی منشاء خدمات عمرانی و توسعه شهر گرگان شد. شهرک گرگان پارس را او تأسیس کرد و منزل وی در همان فلکه گرگان پارس بود. فلکه کریمی که اولین فلکه داخل شهر گرگان - برای کسی که از مشهد به گرگان داخل می شود - و تمامی مغازه های اطراف فلکه کریمی و پاساژها و گاراژها را او تأسیس کرد. ولی پدرش مرحوم آیت اله سید اسماعیل میرکریمی بهره ای از ثروت نداشت و در یک خانه قدیمی در محله میرکریم ساکن بود، که یک فرزند ذکور دیگر به نام آقا نجفی داشت که قدری عقب افتاده بود. مرحوم آیت اله سید اسماعیل میرکریمی در تلفظ کلمه «ولا الضالین» شدت و وحدت خاصی به کار می برد که زبانزد بسیاری از مردم بود. من

در طفولیت او را درک کردم و مرحوم آیت‌اله سیدعلی رئیسی (پدرم) به نماز او حاضر می‌شد. مرحوم آیت‌اله سیداسماعیل میرکریمی با مرحوم آیت‌اله سیدیوسف میرمجیدی جدّ مادری من رفاقتی طولانی داشته و از ابتدای طلبگی در گرگان و سپس در مشهد و سپس در نجف اشرف باهم بودند. وی در امامزاده نُه‌تن گرگان مدفون است و کنار او قبر مرحوم آیت‌اله شیخ محمدتقی واثقی می‌باشد، که بعد از او در آن‌جا مدفون شد.

پنجشنبه ۲۳ دی ۱۳۸۹ / ۸ صفر ۱۴۳۲

■ **سررسید:** درگذشت حجت‌الاسلام و المسلمین سیدمفید میرمجیدی (متولد ۱۳۰۹/۱۲/۱۵) از روحانیون و وعاظ گرگان (۱۳۷۱ خورشیدی)

♦ **رئیس:** وی واعظ سنتی شهر گرگان بود که پنجاه سال در مساجد و تکیه‌ها و محله‌ها و منازل مردم روضه خوانده و با لهجه گرگانی و اخلاق و ادب و فرهنگ خالص شهر گرگان با همه اهل شهر به نوعی خودمانی بود که در دل‌ها می‌نشست. وی عموزاده‌ی مادر من بود و سادات میرمجیدی سابقه طولانی روحانیت گرگان را داشته‌اند.

چهارشنبه ۶ بهمن ۱۳۸۹ / ۲۱ صفر ۱۴۳۲

■ **سررسید:** درگذشت سیدهادی طاهری از عاملین دستگیری هژبرالسلطان و سهم‌الممالک فرزندان امیرمؤید سوادکوهی در استرآباد (۱۳۵۰ خورشیدی)

♦ **رئیس:** سیدهادی طاهری دومین فرزند مرحوم آیت‌اله سیدطاهر مجتهد استرآبادی جفاکنده‌ای است. فرزند ارشد وی مرحوم میرزامهدی مجتهد که فاضل‌ترین و عالم‌ترین فرزندش بود و به لحاظ علمی از پدر خویش نیز برتری داشت. مرحوم میرزامهدی به اتفاق میرزاهادی به دستور پدر به نجف اشرف جهت تکمیل دروس حوزه رفتند. البته غرض اصلی مرحوم میرزامهدی بود و میرزاهادی را جهت خدمت و پذیرایی وی فرستاده بود و فرزند سوم خویش سیدصادق را جهت انجام امور خویش در گرگان نگه داشت مرحوم میرزامهدی و میرزاهادی پس از چند سال اقامت در نجف اشرف، به گرگان مراجعت کردند و به دستور پدر ازدواج نمودند و مرحوم میرزاهادی همشیره سیدمصطفی رئیس‌الذاکرین را به همسری گرفت که سیدعلی اکبر و یک خواهر از او است.

اما جریان دستگیری هژبرالسلطان و سهم‌الممالک فرزندان امیرمؤید سوادکوهی دارای شرحی غم‌انگیز است؛ این دو برادر که مردانگی و شجاعت و صفات برجسته را از پدر خویش به ارث برده بودند و خانواده‌ای اصیل و نجیب در سوادکوه بودند و بر عکس رضاشاه پهلوی که از طبقه‌ای پست بود و چون به سلطنت رسید، عقده حقارت در وی ظاهر شد و فرزندان امیرمؤید احساس کردند که قصد ذلت و خواری آن‌ها را دارد تا عقده خویش را ارضا کند. لذا متواری گشته و به کوه‌ها و سنگرها پناه می‌برند و چون در منطقه سعدآباد گرگان و کوه‌های آن از مردم سوادکوه از قدیم بودند، به این منطقه آمده تا شاید پناهی یا علاجی بر این خصومت بی‌دلیل پیدا گردد و مأمورین رضاشاه پیوسته آنان را تعقیب می‌کردند، تا این‌که سرهنگ حکیمی

نماینده رضاشاه در املاک سلطنتی که سابقه آشنایی میرزاهادی را با امیرمؤید و فرزندان وی می‌دانست و مطلع بود که مرحوم حاج سیدطاهر با امیرمؤید آشنایی داشته، لذا آقاهادی را خواسته به او گفت اگر این دو برادر (هژیر و سهام) ترک سلاح کنند و از تمرد دست بردارند، من از طرف شاه به آن‌ها امان می‌دهم که باقی عمر را به سلامت زندگی کنند. آقاهادی پیشنهاد کرد که سرهنگ حکیمی پشت قرآن را امان‌نامه بنویسد و امضاء کند و سپس قرآن را گرفته نزد آن دو برادر رفت. آنان نیز امضاء کردند و با آقاهادی نزد سرهنگ حکیمی آمدند و سلاح خویش را تحویل دادند. بلافاصله آنان را دستگیر کرده به طرف مازندران چون اسیر دست بسته فرستاده، در بین راه و نزدیکی بهشهر از پشت آنان را هدف قرار داده هر دو برادر را گشت و همان‌جا مدفون گشتند.

تتمه: اینک قبر این دو برادر در نزدیکی قریه موجود و مورد احترام مردم منطقه است و این داستان نامردی را کم و بیش نقل کرده که خائنین را لعنت کنند. البته چون در جریان سهم‌الممالک و هژیر، [اسم] آقاهادی طاهری وجود داشت، او هم مورد شبهه و بدگمانی قرار گرفت، ولی او هم اغفال شد. وی واقعاً مقصر نبود. دوشنبه ۱۸ بهمن ۱۳۸۹/۳ ربیع الاول ۱۴۳۲

■ **سررسید:** درگذشت میرزاعلی حکیم فلسفی- ۱۳۲۳ خورشیدی/وی مشهورترین پزشک استرآباد در اواخر دوره قاجاریه و اوایل دوره پهلوی بود. او فرزند میرزا احمد حکیم و پدر مرحوم ذبیح‌الله، مرحوم دکتر خلیل، دکتر حسین، دکتر احمد، دکتر محمود و دکتر ابوالقاسم فلسفی بوده است.

◆ **رئیس:** مرحوم میرزاعلی حکیم نزد پدر طبّ قدیم را سینه‌به‌سینه آموخته بود و در گرگان همه او را می‌شناختند. گاهی هم به عنوان طنز و شوخی پشت سر او می‌خواندند: «باقلا حلیم شد میرزاعلی حکیم شد». (شد).

پنجشنبه ۲۸ بهمن ۱۳۸۹/۱۳ ربیع الاول ۱۴۳۲

■ **سررسید:** برگزاری نخستین جلسه کمیته موقت انقلاب اسلامی در گرگان- ۱۳۵۷ خورشیدی/این کمیته با حضور سیدسجاد علوی، سیدمحمد رضا میبیدی، سیدعلی رئیسی، سیدحبیب‌الله طاهری، سیدکاظم نورمفیدی، سیدمحمد رئیسی، سیدحسین میربهبهانی و شیخ‌رسول رضایی تشکیل شد و سخنگویی آن را نورمفیدی بر عهده داشت.

◆ **رئیس:** البته سیدمحمد رئیسی پس از ۲۰ روز از کمیته استعفا داد به علت اختلاف در آراء؛ زیرا وی مخالف انتقام و خشونت بوده و عفو عمومی برای همه حتی ساواکی و ... را پیشنهاد می‌داد.

پیشنهاد سیدمحمد رئیسی این بود که به گونه رسول‌اله در فتح مکه، همه را عفو کنیم. ولی جوانان پرشور انقلابی که پیشاپیش آنان محمد محمدی و دوستان او بودند، می‌گفتند: باید انقلاب خودش را نشان بدهد، طاغوتیان [و] رباخواران و ظالمان بفهمند انقلاب شده و به خود آیند و لذا پیشنهاد مصادره [اموال] بعضی و اعدام بعضی و زندان بعضی دیگر را می‌کردند. آقای نورمفیدی با آنان هم‌آوا بود و طاهری با مقداری تعدیل، پیشنهاد

آنان [را] به شرط ریاست خودش، قبول داشت. ولی سید محمد رئیسی به شدت مخالفت می‌کرد و نتیجه این شد که استعفا کند و اما آیات سیدعلی رئیسی و میبدی و سجاد علوی در جلسات کمیته شرکتی نکردند.

پنجشنبه ۵ اسفند ۱۳۸۹ / ۲۰ ربیع الاول ۱۴۳۲

■ **سررسید:** عزل قابوس بن وشمگیر از حکومت گرگان و خواندن خطبه به نام فرزند او «منوچهر» (ربیع الاول ۴۰۳ قمری)

♦ **رئیس:** قابوس بن وشمگیر که برج گنبد را ساخته و مقصودش آن بوده که مقبره و آرامگاه وی باشد، ولی او را عزل کردند و به زندان انداختند. وی دارای خطی بسیار زیبا بود؛ وقتی دست نوشته او را نزد صاحب بن عباد وزیر معروف نشان دادند، او پس از تحسین بسیار گفت: هذا ریش طاوس ام خط قابوس؟ [یعنی: این پر زیبای طاوس است یا خط قابوس؟ باری وی پس از مدتی تحمل زجر و گرسنگی و محنت در زندان بدرد حیات گفت و چون بمرد مشاهده کردند که بر دیوار محبس چنین نوشته بود:

قول للذی بصرونف الدهر عیرنا هل عاند الدهر الا من له خطر

[یعنی: بگو به کسی که از گردش روزگار و بلندی و پستی آن ما را شماتت می‌کند، بگو مگر روزگار بجز افراد بزرگ باکس دیگر هم دشمنی میکند؟

اما ترى البحر تعلقو فوقه حیف و تستقر باقصی قعره الدّر

[معنی: مگر نمی‌بینی که بر سطح دریا آشغال و گندیده‌ها می‌نشیند، ولی مروارید و گوهرها در قعر او قرار دارند.

ان کان قد عبثت ایدی الزمان بنا و متنا من تمادی بؤسه ضرر

[معنی: اگر دست‌های روزگار ما را بازیچه قرار داد و بر ما ضرر و زیان فراوان از این دست‌درازی وارد شد

ففى السماء نجوم لا عداد لها ولیس یکسف الا الشمس والقمر

[معنی: بنگر به آسمان که ستارگان بسیار و بی‌شمار دارد، ولی خسوف و کسوف فقط عارض خورشید و ماه گردید و دیگران به سلامت باشند. (رئیس)

سه‌شنبه ۷ اسفند ۱۳۸۹ / ۳ ربیع الثانی ۱۴۳۲

■ **سررسید:** سالروز ورود امام حسن عسکری (ع) به استرآباد- نقل است در این روز امام به منزل جعفر بن شریف جرجانی وارد شد. پس از بازگشت آن امام، جعفر شریف خانه‌ی خود را تبدیل به مسجد نمود و نام آن را مسجد امام حسن عسکری گذاشت. در گرگان رسم است که هرسال، مردم به این مسجد رفته و این روز را جشن می‌گیرند و شربت و شیرینی می‌دهند و نماز امام حسن عسکری را می‌خوانند و ...

♦ **رئیس:** مرحوم محدث بزرگ حاج شیخ عباس قمی در کتاب معتبر منتهی‌الامال در فصل احوالات امام حسن عسکری، داستان جعفر بن شریف جرجانی و آمدن امام حسن عسکری به گرگان را نقل کرده و آن را از مصادر معتبره اخذ کرده است. (رئیس)

جمعه ۲۰ اسفند ۱۳۸۹ / ۶ ربیع الثانی ۱۴۳۲

■ **سررسید:** درگذشت دکتر محمدرضا مسکوب- ۱۳۶۲ خورشیدی / وی متولد بابل، پزشک بیمارستان پهلوی (۵ آذر کنونی) و مؤسس بیمارستان مسعود گرگان بود، که بر اثر عارضه‌ی قلبی در تهران درگذشت. مسکوب در امامزاده عبدالله گرگان مدفون است.

◆ **رئیس:** مرحوم دکتر مسکوب که در اصل چشم‌پزشک و کخال بود و از شهرستان بابل بوده، موقعی وارد گرگان شد که این شهر از نظر پزشک بسیار فقیر بود. وی در این وضعیت اقدام به علاج انواع مریض‌ها؛ از مریض معده و آپاندیس گرفته، تا بواسیر و پروستات. و احیاناً جراحی‌های سبک را در مطب خود، چون جراحی فتق و بواسیر و آپاندیسیت و کشیدن دندان و کخالی چشم و امثالہ را انجام می‌داد و یک اتاق را تخت بیمار گذاشته، احیاناً در حد دو سه روز بستری می‌کرد.

گاهی هم اشتباهاً موجب فوت بعضی بیمارها گردیده، ولی در مجموع موجب راحتی و علاج مراجعه‌کنندگان با کمترین هزینه می‌گردید. وی صبح قبل از طلوع آفتاب از منزل بیرون آمده، قدم می‌زد، سپس بیمارانش را به صورت پنج تا پنج تا، یا ده تا ده تا می‌پذیرفت. به طوری که تا قبل از ظهر حدود ۳۰ نفر را معاینه کرده و به کارشان رسیدگی می‌شد.

